

бітної платні, коли, відповідно до вимог Європейської соціальної хартії він має становити 2,0-2,5 прожиткових мінімуми і 60 % середньомісячної заробітної платні.

В умовах фінансово-економічної кризи необхідно спрямувати зусилля на зупинення подальшого зниження рівня життя населення та утримання його на базовому рівні, формування у населення впевненості в майбутньому. Невідкладними є такі заходи: подолання інфляції та збереження стабільної національної грошової одиниці – гривні; встановлення мораторію на надання нових пільг для населення; збереження купівельної спроможності всіх соціальних груп, а також рівня заробітної платні та пенсій, що потребує коригування їх величини на рівень інфляції; підвищення рівня та удосконалення розроблення державних соціальних стандартів і гарантій, наближення їх рівнів до світових мінімальних стандартів; введення прогресивної шкали оподаткування доходів населення тощо.

Економічне зростання не приводить автоматично до подолання бідності й зменшення надмірної диференціації. Лише тоді, коли його результати спрямовані на досягнення цілей людського розвитку, можна вести мову про вирішення соціальних проблем. Досвід розвинутих країн переконує, що тільки завдяки істотним державним інвестиціям у людський капітал і прогресивній системі соціальних заходів можна зменшити нерівність у розподілі доходів та досягти злагоди в суспільстві. Соціальний розвиток – це і наслідок, і вирішальний фактор економічного зростання, адже підвищення рівня життя є стимулом до праці, джерелом платоспроможного попиту, гарантією довіри громадян до владних структур. Для піднесення рівня життя населення України необхідно впроваджувати заходи державної політики, спрямовані на найраціональніше використання результатів економічного зростання.

Покращення ситуації, що склалася, можливе лише за умов державного втручання, із цією метою необхідно: розробити соціально-економічну програму змін, яка буде спрямована на забезпечення гідних умов як для формування висококваліфікованого трудового потенціалу країни, так і його якнайповнішої реалізації; забезпечувати адекватну, прямо пропорційну залежність результатів трудової діяльності; здійснювати соціально-економічний захист населення через розподіл, перерозподіл ВВП на засадах соціальної справедливості шляхом встановлення обґрунтованих соціально-економічних стандартів, які відповідають рівню життя європейської спільноти.

Література

1. Балтачєєва Н.А. Вплив економічної кризи на рівень доходів населення України / Н.А. Балтачєєва // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 2, т. 3. – С. 129-133.
2. Ватченко О.Б. Дослідження рівня життя населення в Україні / О.Б. Ватченко, Д.С. Козенко // Держава та регіони. – Сер.: Економіка та підприємництво. – 2010. – № 4. – С. 22-29.
3. Гвелесіані А., Литвин І. Вплив соціально-економічного розвитку на рівень диференціації доходів населення України / А. Гвелесіані, І. Литвин // Економіка України. – 2010. – № 1. – С. 82-89.
4. Лібанова Е. Ринок праці та соціальний захист / Е. Лібанова, О. Палій. – К. : Вид-во "Основи", 2004. – 491 с.

5. Олєфір В. Оцінка регіональних відмінностей рівня життя в Україні / В. Олєфір, В. Вітер // Економіст. – 2009. – № 4. – С. 23-29.
6. Бедность в Украине: абсолютная относительность. [Электронный ресурс]. – Доступный с <http://news.finance.ua/ru/&/2/0/01/2010/01/01/182917>.
7. Держком. статистики України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://ukrstat.gov.ua>.

Волошин А.Р. Дифференциация доходов населения Украины в условиях экономического кризиса

Рассмотрены вопросы влияния экономического развития на уровень дифференциации доходов населения Украины. Проведен анализ основных показателей социально-экономического развития, уделено внимание вопросам уровня доходов, расчленение населения, государственным социальным стандартам и гарантиям. Проанализированы факторы повышения уровня и качества жизни населения в условиях экономического кризиса.

Ключевые слова: уровень жизни, дифференциация доходов, заработная плата, государственные социальные стандарты, гарантии.

Voloshyn A.R. The population incomes differentiation of Ukraine in conditions of an economic crisis

The question of influence of economic development on standard of incomes of the population of Ukraine has been discussed. The analysis of the main indicators of socio-economic development, attention is paid to issues of income, population stratification, state social standards and safeguards. Factors of raising the standard of living and its quality of the population in conditions of an economic crisis have been analyzed.

Keywords: standard of living, differentiation of incomes, wage, social standards, quarantees.

УДК 332.122:001.33:620.91:004.67

Здобувач Р.Б. Колісник¹ –
НЛТУ України, м. Львів

ВИЗНАЧЕННЯ ТЕОРЕТИЧНОЇ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ "РЕГІОНАЛЬНА ЕНЕРГЕТИЧНА СИСТЕМА" В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ВІДНОВЛЮВАНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ

Здійснено огляд підходів до трактування поняття "енергетична система" та "регіональна енергетична система". Встановлено, що енергетичну систему регіону не можна розглядати у вигляді енергетичного балансу, який відображає структуру виробництва та імпорту енергії та її споживання. Обґрунтовано, що регіональні енергетичні системи відрізняються проявом інституційних та демографічних чинників у регіоні, а тому їх потрібно враховувати у моделі енергетичної системи. Запропоновано визначення та схему регіональної енергетичної системи.

Ключові слова: енергетична система; регіон; регіональна енергетична система; відновлювані енергоресурси.

Поняття енергетична система, в контексті використання відновлюваних енергетичних ресурсів (ВЕР), використовують в науковій літературі, зокрема західній, щоправда вкладаючи в неї дещо інший зміст. Здійснення аналізу літературних джерел дало змогу розділити підходи до розуміння цієї дефініції. У першому випадку, під енергетичною системою розуміють комплекс обладнан-

¹ Наук. керівник: доц. В.С. Дудюк, канд. екон. наук

ня для здійснення енергогенерації. Відповідно, під системою використання відновлюваних енергоресурсів (*renewable energy system*) розуміють комплекс енергогенераційного обладнання, яке призначене для отримання енергії з одного або одночасно кількох видів ВЕР з можливим паралельним використанням НЕР. Таке трактування поняття використовують, наприклад, в [1, 2].

Інше трактування поняття енергетичної системи – комплекс виробників та шляхів транспортування різних енергоресурсів і передачі отриманої з них енергії для забезпечення енергетичних потреб споживачів у межах певного регіону, пов'язаних у єдину систему. Наприклад, у [3] під енергетичною системою розуміють мережу енергетичних ланцюжків від первинних постачальників енергоресурсів до секторів кінцевих споживачів. Схему регіональної енергетичної системи, як складної функціональної системи у такому трактуванні наведено на рис. 1. При цьому автори приймають, що величина первинної пропозиції енергоресурсів та кінцевого попиту на енергії є зовнішніми чинниками цієї системи.

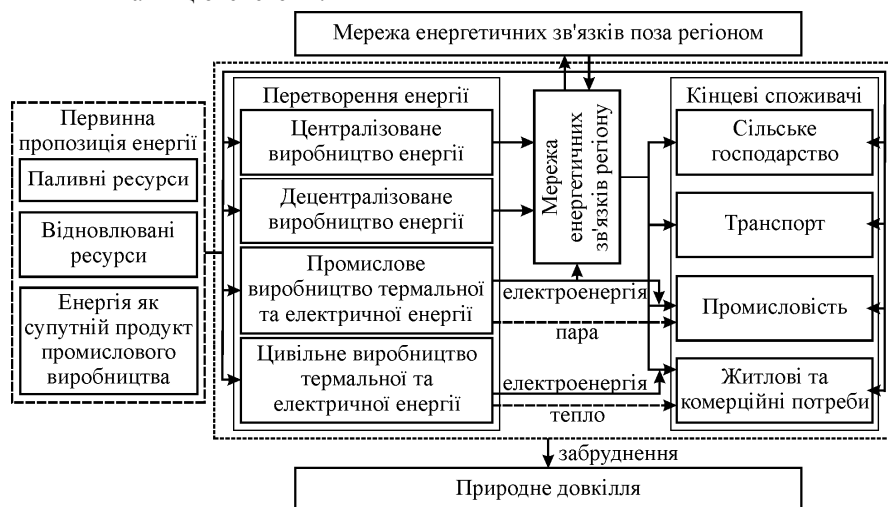

Рис. 1. Системна модель регіональної енергетичної мережі [3]

Розмірковуючи над таким представленням регіональної енергетичної системи (РЕС), можна розуміти, що системи відрізняються між собою лише величиною та структурою пропозиції на енергоресурси і енергію та попиту на енергію кінцевими споживачами. На наш погляд, важко погодитись з таким розумінням РЕС, адже таке представлення насправді нічим не відрізняється від її представлення у формі енергетичного балансу, який відображає структуру виробництва та споживання енергії. Подібну, але дещо більш деталізовану схему регіональної енергетичної системи, пропонують й інші науковці [4], її представлено на рис. 2.

Розгляд саме відновлюваних енергоресурсів особливо актуальним робить необхідність врахування аспектів просторової організації цієї системи. Головним аспектом, який вносить принципові відмінності розуміння РЕС, є

просторовий. Дві РЕС можуть бути цілком подібними за товарною структурою пропозиції енергоресурсів та галузевою структурою попиту на неї, собівартістю виробництва одиниці енергії з різних джерел. Проте відмінності у місцях розташування виробників та споживачів, рівень просторової неоднорідності запасів ресурсів та потужностей з їх перероблення, територіальні особливості транспортування ресурсів та отриманої з них енергії вилитимуться в економічні та еколого-економічні характеристики виробництва, транспортування та споживання енергії, а відтак дві, подібні за структурою енергетичного балансу РЕС виявляться цілком різними. Просторовий аспект стає особливо важливим під час розгляду системного використання ВЕР, тобто у випадку регіональної системи використання ВЕР, адже різні значення потенціалу різних видів ВЕР, залежно від місць розміщення споживачів та їх потреб, визначатимуть величину технічно- та економічно досяжного потенціалу цих ресурсів. Відтак просторові схеми виробництва, транспортування та споживання енергоресурсів, двох подібних за якісною та кількісною структурою пропозицій та попиту на енергоресурси і енергію можуть бути цілком різними.

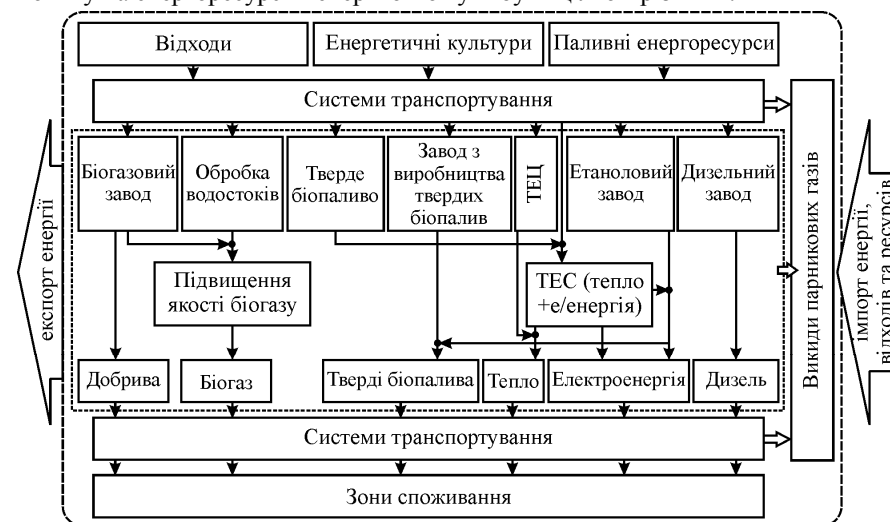

Рис. 2. Схема динамічної регіональної енергетичної системи [4]

Іншою важливою особливістю, яка визначає підхід до розуміння регіональних енергетичних систем, є економічні, екологічні та соціальні умови, в яких вона функціонує та розвивається, а також інституційні, які зазвичай знаходяться у взаємному зв'язку із трьома групами зазначених умов. Як слушно зазначено в [5], розвиток використання відновлюваних енергоресурсів конкретного регіону визначається насамперед двома основними детермінантами: потенціалом ВЕР території цього регіону та чисельністю і особливостями розміщення населення. Демографічні особливості регіону характеризують обсяг та структуру енергетичних потреб, хоча цілком очевидно, що це не єдині чинники, адже енергетичні потреби регіону визначаються рівнем та обсягами промислового і сільськогосподарського виробництва. Інакше кажучи, базисом

реалізації енергетичного потенціалу відновлюваних ресурсів є їх енергетичний потенціал в межах регіону та обсяги і структура енергетичних потреб.

У науковій літературі (див. напр. [6, 7]) всі чинники, які впливають на розвиток відновлюваної енергетики поділяють на дві групи: *технологічні* (які включають в себе рівень розвитку та доступність техніки і технологій, ефективність процесів енергогенерації ВЕР, надійність та термін використання обладнання для перетворення ресурсів, сумісність з існуючими ринковими умовами та вимогами споживачів, технологічність, тобто наявність технологічних можливостей для широкого використання ресурсів) та *інституційні* (включають в себе регуляторні, фінансові, інфраструктурні та прийнятність суспільством). Усі перераховані чинники можуть виступати стимулами та перешкодами до розвитку використання ВЕР в межах регіону.

Табл. Значущість технологічних факторів у розвитку використання окремих видів відновлюваної енергії [6]

Вид відновлюваної енергії чи енергоресурсу	Чинники				
	рівень розвитку та доступність техніки і технологій	ефективність процесів енергогенерації ВЕР	надійність та термін використання обладнання для перетворення ресурсів	сумісність з існуючими ринковими умовами та вимогами споживачів	технологічність
Біопалива для транспорту	●	●	■	■	■
Енергія з біомаси	■	○	○	■	○
Вітрова енергія	■	■	■	●	○
Геотермальна	●	■	■	○	○
Гідроенергія	■	○	○	○	○
Фотоелектрична	○	■	●	●	■
Сонячна термальна енергія	○	■	●	■	■
Океанічна термальна енергія	■	■	■	○	■

В табл. використано такі позначення: ■ – висока значущість; ● – помірна значущість, ■ – низька значущість; ○ – вплив відсутній. Як видно з наведених у табл. даних, розвиток енергетичного використання біомаси та гідроенергії є найменш чутливим до технологічних чинників.

Важливо зазначити, що в літературі, в контексті передумов та перспектив розвитку ВЕР в межах регіону, часто не згадано важливих чинників розвитку відновлюваної енергетики, які притаманні саме окремому регіону, а саме: *просторові чинники можливості використання окремого виду ВЕР*. Так, енергетичне використання певного виду відновлюваних ресурсів у конкретній локації потребує не лише наявності достатнього технічного та економічного потенціалу цих ресурсів, але й існування низки природних, інфраструктурних, демографічних та інших умов. Наприклад, вимогами розміщення вітрової електростанції є відсутність лісу та забудови, відсутність близького проживання населення; до чинників, які визначають можливість розміщення вітрової електростанції у конкретній локації належать тип ділянки (її шорсткість, тип і розміщення хвиль ландшафту, щільність забудови околиць), характеристики вітру [8].

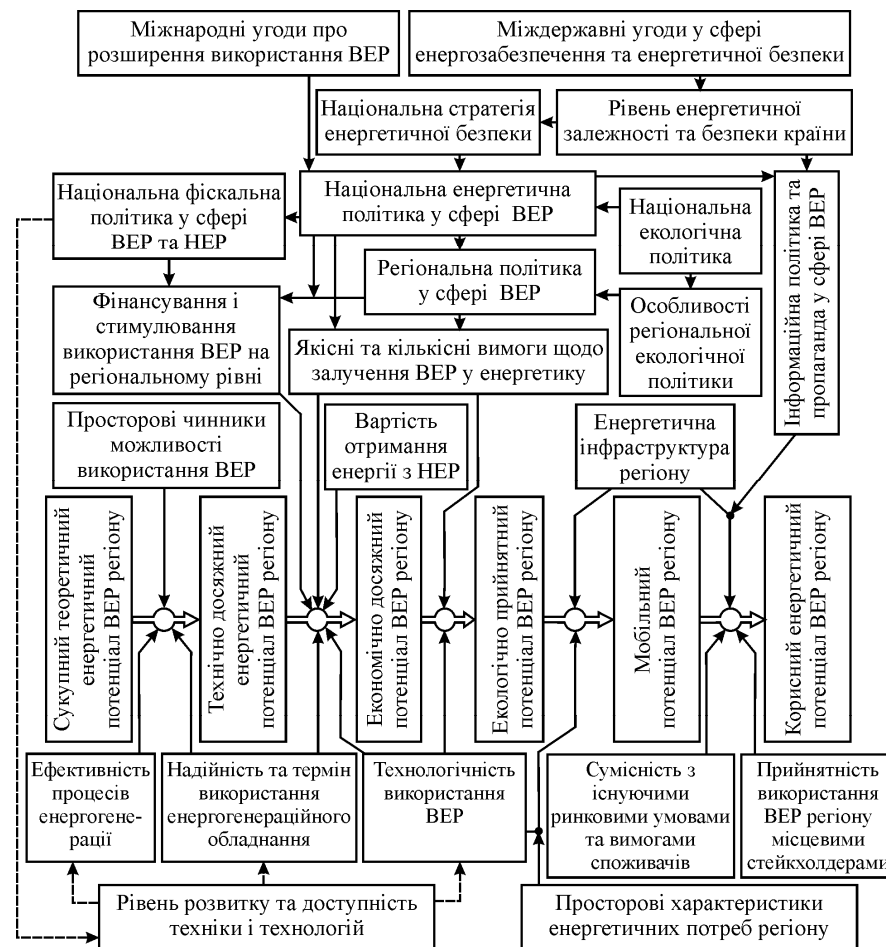

Рис. 3. Механізм впливу технологічних, інституційних та просторових чинників на корисний потенціал ВЕР регіону

Наше бачення порядку та механізму впливу чинників (які виникають на міжнародному, національному та регіональному рівнях) на потенціал відновлюваних енергоресурсів регіону, який може бути використаним для енергозабезпечення, представлено на рис. 3. Штрихованими лініями на рис. 3. відображено зв'язки, яким притаманний порівняно високий лаг.

Отже, на наш погляд, РЕС варто розглядати не у вигляді модульної структури (складна система в розрізі сфер виробництва та споживання енергії), а під дещо іншим кутом – з урахуванням чинників, які виникають внаслідок існування просторових відмінностей РЕС, і не завжди знаходяться безпосередньо в межах ареалу цієї РЕС. Умовно РСВВЕ (зрештою як і будь-яку іншу РЕС) можна розділити на дві частини: *матеріальну*, яка включає в себе регіональну енергетичну мережу (РЕМ), та *регулятивну*, яка становить су-

купність інституційних та інших чинників, котрі визначають особливості протікання процесів енергозабезпечення та використання ВЕР в межах енергетичної системи регіону. Матеріальна складова РЕС пов'язана чинниками прямого впливу на розвиток відновлюваної енергетики в регіоні, а регулятивна – з чинниками опосередкованого впливу.

Регіональна енергетична мережа становить масив споживачів енергії певного регіону, місць отримання енергоресурсів та їх перероблення для отримання енергії, а також інфраструктурних комплексів, які забезпечують перероблення та доставку енергії до кінцевих споживачів. Мережа енергоспоживання є відкритою складною системою, яка може обмінюватися енергією та енергоресурсами із зовнішнім середовищем. Враховуючи перелічені недоліки існуючих підходів до розуміння регіональної енергетичної системи та висунуті нами припущення щодо важливості врахування окремих чинників розвитку енергетики (зокрема й з використанням ВЕР), ми запропонували власне бачення регіональної енергетичної системи, яке представлено на рис. 4.

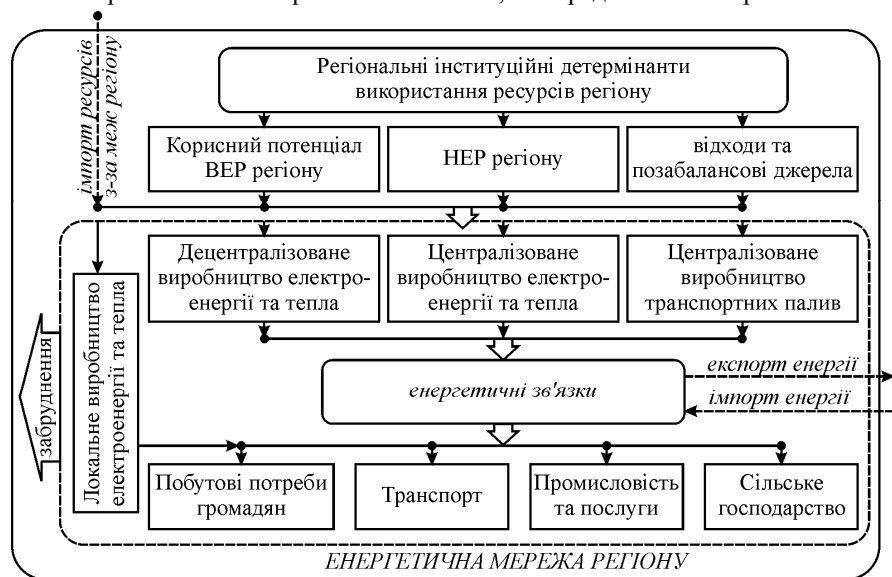

Рис. 4. Принципова схема інституційно-структурного представлення регіональної енергетичної системи

Отже, можемо формулювати дефініцію РЕС. Регіональна енергетична система – комплекс споживачів енергії, які характеризуються просторовими та якісними характеристиками потреб та просторовим описом економічно та екологічно доступним і мобільним потенціалом енергоресурсів, який визначається сукупністю чинників, притаманних конкретному регіону.

Література

1. Quaschnig, V. Understanding Renewable Energy Systems / Volker Quaschnig. – London : Earthscan; Carl Hanser Verlag GmbH & Co KG. – 2005. – 289 p.

- Bernal-Agustin, J.L. Simulation and optimization of stand-alone hybrid renewable energy systems / Jose L. Bernal-Agustin, Rodolfo Dufo-Lopez // Renewable and Sustainable Energy Reviews. – 2009. – № 13. – P. 2111-2118.
- Cormio, C. A regional energy planning methodology including renewable energy sources and environmental constraints / C. Cormio, M. Dicorato, A. Minoia, M. Trovato // Renewable and Sustainable Energy Reviews. – 2003. – Vol. 7, Iss. 2. – P. 99-130.
- Potential future waste-to-energy systems / Thorin E., Guziana B., Song H., Jääskeläinen A. and oth. / REMOWE report № 4.1.3. [Electronic resource]. – Mode of access <http://mdh.diva-portal.org/smash/get/diva2:583809/FULLTEXT01.pdf>.
- Wolsink, M. Planning of renewables schemes: Deliberative and fair decision-making on landscape issues instead of reproachful accusations of non-cooperation / Maarten Wolsink // Energy Policy. – 2007. – Vol. 35, Iss. 5. – P. 2692-2704.
- The Potential of Renewable Energy. An Interlaboratory White Paper / U.S. Department of Energy. – Golden, Colorado: Solar Energy Research Institute. – 1990. – 198 p.
- Costello, R. Institutional opportunities and constraints to biomass development / Raymond Costello, Janine Finnell // Biomass and Bioenergy. – 1998. – Vol. 15, Iss. 3. – P. 201-204.
- Стадницький, Ю.І. Просторова організація соціально-економічних систем: словник довідник / Ю.І. Стадницький, І.М. Комарницький. – Львів : Вид-во "Апріорі" 2010. – 464 с.

Колісник Р.Б. Определение теоретической сущности понятия "региональная энергетическая система" в контексте развития возобновляемой энергетики

Осуществлен обзор подходов к трактовке понятия "энергетическая система" и "региональная энергетическая система". Установлено, что энергетическая система региона не может рассматриваться в виде энергетического баланса, отображающего структуру производства и импорта энергии и ее потребления. Обосновано, что региональные энергетические системы отличаются проявлением институционных и демографических факторов в регионе, а потому должны учитываться в модели энергетической системы. Предложено определение и схема региональной энергетической системы.

Ключевые слова: энергетическая система; регион; региональная энергетическая система; возобновляемые энергоресурсы

Колісник Р.Б. Determination the theoretical definition "regional energy system" under the conditions of renewable of energy development

Approaches to determining definition "energy system" and "regional energy system" were overviewed. Determined, that regional energy system can't be considered only as energy balance, displaying structure of energy production and consuming. Grounded that regional energy systems differ subject to regional institutional and demographic factors. Definition and design of regional energy system were proposed.

Keywords: energy system, region, regional energy system, renewable energy sources, region.

УДК 338.2:33

Асист. Ю.С. Колодій – НУ "Львівська політехніка"

ІНДИКАТИВНЕ ПЛАНУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В БУДІВЕЛЬНІЙ ГАЛУЗІ

Досліджено систему індикативного планування у будівельній галузі. Виявлено роль індикативного планування в управлінні розвитком будівельної галузі. Проаналізовано особливості розвитку інвестиційної діяльності будівельної галузі. Охарактеризовано систему показників індикативного планування інвестицій. Запропоновано індикатори розвитку інвестиційної діяльності будівельної галузі, а також індикатори передпроектного плану, індикатор введення в дію виробничих потужностей та індикатор необхідного обсягу інвестицій.

Ключові слова: індикативне управління, будівельна галузь, інвестиційна діяльність, показники розвитку галузі, індикатори.